

Aan het woord:

Mr. J.F.J. (Jan) van den Hoek van Online-recht.nl

“Stelselherziening partneralimentatie: altijd lastig”

Mr. M.J. (Maarten) de Mol van Otterloo van Mediators Network

“Gelijkstelling fiscale behandeling ex-samenwoners en ex-gehuwden voor de partneralimentatie: naast verduidelijking ook nieuwe vragen”

KRING VAN
SCHEIDINGSSPECIALISTEN

"Stelselherziening partneralimentatie en overgangsrecht: altijd lastig"

Terwijl de inkt van het wetsvoorstel kinderalimentatie nog nat is, neemt de politiek nu de partneralimentatie onder handen. Dat dit nog niet zo'n eenvoudige klus is, probeert advocaat Jan van den Hoek aan de hand van wat kanttekeningen duidelijk te maken.

De Memorie van Toelichting bij het Wetsvoorstel herziening partneralimentatie zegt het goed (§ 9.3): "Het overgangsrecht is bij een ingrijpende verbetering van de bestaande wet- en regelgeving van groot belang." Hieronder alvast een eerste verkenning van het overgangsrecht bij dit wetsvoorstel.

Al lang werd ernaar uitgekeken, vooral door alimentatieplichtigen die hoopten dat met name de verkorting van de duur hen verlichting zou brengen. Op 19 juni jl. werd het Wetsvoorstel herziening partneralimentatie dan eindelijk naar de Raad van State gestuurd en kon heel Nederland kennis nemen van de concrete voorstellen, die - als het aan de indienende partijen (VVD, PvdA en D66) ligt - medio volgend jaar in werking zouden moeten treden.

Overgangsrecht: eerbiedigende werking

Voor eerder genoemde groep zijn de voorstellen alvast teleurstellend: de nieuwe wet geldt niet voor bestaande gevallen. Dit lag overigens al redelijk duidelijk, nu bijvoorbeeld de Raad van State eerder in haar advies met betrekking tot het wetsvoorstel Bontes (voorzitter van 'onmiddellijke werking') had uitgesproken dat de alimentatiegerechtigde gerechtvaardigde verwachtingen moet kunnen ontlenen aan voordien vastgelegde alimentatieaanspraken. Daarom is in het Wetsvoorstel herziening partneralimentatie voor wat betreft het overgangsrecht gekozen voor eerbiedigende werking van de in te voeren regeling. Dit betekent dat het oude recht van toepassing blijft op partneralimentatie die vóór de inwerkingtreding van de nieuwe regeling door de rechter is vastgesteld of door partijen is overeengekomen. Deze keuze wordt tevens gerechtvaardigd door de rechtszekerheid en bepalingen van het EVRM (Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden).

Het betekent ook dat alle bij de rechtbank vóór de dag van inwerkingtreding van de nieuwe wet in behandeling zijnde zaken volgens 'oud recht' worden afgewikkeld. De Memorie van Toelichting voegt daar weliswaar aan toe (§ 9.3): "tenzij partijen gezamenlijk ervoor kiezen het nieuwe stelsel van toepassing te verklaren", maar dit zal mijns inziens in de praktijk van geen betekenis zijn, nu de belangen van partijen vanzelfsprekend uiteen lopen en niet valt in te zien waarom de alimentatiegerechtigde met minder partneralimentatie genoegen zou nemen.

Gevolgen voor de huidige praktijk

Wél kunnen bij het overgangsrecht vragen worden gesteld, die ook voor de huidige praktijk al relevant kunnen zijn. De eerste vraag die rijst is of in zaken die reeds in behandeling waren vóór de inwerkingtreding van de nieuwe wet in een specifiek geval in redelijkheid van de alimentatiegerechtigde kan worden gevegd dat niettemin het nieuwe stelsel wordt toegepast. Ook in andere situaties waar iets alleen bij onderlinge overeenstemming volgens de wet mogelijk is, kan immers toch toetsing op redelijkheid plaats vinden.

Denk aan conversie bij pensioenverdeling, hetgeen volgens de wet slechts mogelijk is in geval van overeenstemming daarover tussen partijen, maar waarbij de rechter de weigerende partij niettemin tot medewerking kan verplichten. Gerechtshof Leeuwarden 19-04-2012 overweegt daarbij: "De rechtsverhouding tussen echtgenoten wordt echter na echtscheiding niet alleen beheerst door de wet maar ook door de eisen van redelijkheid en billijkheid. Uit deze eisen kunnen rechtsplichten voortvloeien die aan een rechter kunnen worden voorgelegd."

Voorts kwam de vraag op in hoeverre in 'oude zaken' inderdaad door partijen gekozen kan worden voor het nieuwe stelsel, indien dit geschiedt met als doel fiscale consequenties te voorkomen. Stel bijvoorbeeld dat de reguliere alimentatieduur 12 jaar zou bedragen, doch partijen voor het nieuwe stelsel kiezen met een duur van 5 jaar als (in hun geval) maximum, waartegenover afstand wordt gedaan van een substantieel bedrag aan overwaarde. Zou dan geen sprake meer zijn van afkoop van alimentatie?

Gezien het beoogde overgangsrecht verwacht ik een grote toename van (ik noem ze maar) 'alimentatiescheidingen', scheidingsaanvragen door (veelal) vrouwen, die hun alimentatiepositie willen veilig stellen 'nu het nog kan'. Waar deze vrouwen vóór 19 juni jl. wellicht nog aarzelingen hadden over een eventuele echtscheiding, zou het in aantocht zijnde nieuwe, voor hen nadeliger, stelsel hen wel eens tot eerdere actie kunnen doen besluiten.

In dit verband wijs ik er nog op dat zij er mijns inziens verstandig aan zouden doen om alert te zijn in een situatie dat hun echtgenoot het echtscheidingsverzoek indiende voor de inwerkingtreding van de wet. Mochten zij immers slechts bij zelfstandig verzoek om partneralimentatie verzoeken zonder tevens de echtscheiding (net als de man) aan te vragen en trekt de man het verzoek te elfder ure in, dan dreigt een situatie dat een nieuw echtscheidingsverzoek inmiddels onder de regels van het nieuwe stelsel zal vallen.

Een dergelijke strategische procesaanpak door de alimentatieplichtige zou overigens voorkomen kunnen worden door in de nieuwe wet een extra bepaling op te nemen, die inhoudt dat het oude stelsel op verzoek van (één van de) partijen wordt toegepast, indien korter dan één maand voorafgaand aan de inwerkingtreding van de nieuwe wet een eerder echtscheidingsverzoek door één van de partijen werd ingetrokken.

Tot zover wat eerste bespiegelingen over vooral overgangsrechtelijke implicaties van het wetsvoorstel.

“Stelselherziening partneralimentatie en overgangsrecht: altijd lastig”

Overige aspecten

Veel commentaren uit het veld zullen naar verwachting op korte termijn volgen. Er is dan ook nogal wat meer te zeggen over deze nieuwe wet, die niet alleen de duur van de alimentatieverplichting wijzigt, maar ook een volstrekt nieuwe grondslag voor de rechtvaardiging ervan introduceert.

En passant worden dan ook nog wat noviteiten voorgesteld die tot voor kort juridisch niet voor mogelijk werden gehouden, zoals het vóór het huwelijk bij huwelijkse voorwaarden kunnen uitsluiten of beperken van alimentatie na scheiding en het zonder consequenties voor de partneralimentatie laten van een nieuwe partner aan de kant van de alimentatiegerechtigde. De komst van een nieuwe partner doet dan dus niet meer af aan de betalingsverplichting, ook als daardoor het welstandsniveau van de ontvangende partner stijgt. Overigens kan ik uit de voorgestelde wetstekst niet opmaken of bij huwelijkse voorwaarden ook partneralimentatie kan worden uitgesloten ingeval van nadien geboren kinderen. Als dat inderdaad zo is, dan kan ik mij een heroverweging op dit punt voorstellen.

Dan nog dit. Zie ik goed, dan is er geen absoluut maximum aan de duur van de partneralimentatie gekoppeld. Betekent dit dat de alimentatieduur in sommige gevallen langer kan zijn dan volgens de huidige wetgeving? Artikel 1:157 lid 3 (nieuw) lijkt dit te impliceren, nu de partneralimentatie niet eerder eindigt dan op het tijdstip waarop de kinderen de leeftijd van twaalf jaren hebben bereikt. Voorbeeld: man en vrouw gaan scheiden, hebben een kind en een tweede is op komst, dat een half jaar na de echtscheiding wordt geboren. In het huidige stelsel is de maximale alimentatieduur 12 jaar. In het nieuwe stelsel zou dat een half jaar langer zijn. Is ook dit de bedoeling? Zo niet, dan valt ook hier aanpassing van de voorstellen te overwegen.

Ter afronding

Waar de indieners groot belang zeggen te hechten aan het overgangsrecht, roepen het wetsvoorstel en een aantal opmerkingen in de Memorie van Toelichting mijns inziens eerder vragen op dan dat deze recht doen aan de eenduidigheid van dat overgangsrecht. Dat maakt het na de inwerkingtreding van de wet niet gemakkelijk, terwijl het daarvóór onbedoeld anticiperende kansen biedt.

Mr. Jan van den Hoek

Jan is in 1978 als advocaat beëdigd (Rechtbank Rotterdam) en is vanaf dat moment onafgebroken in die functie werkzaam. Na zijn stage op een klein kantoor in Rotterdam (algemene praktijk), is hij zelfstandig advocaat sinds 1981. Vanaf 2000 is hij werkzaam in Hellevoetsluis. Daarnaast is Jan mede-oprichter en secretaris van de Kring van Scheidingsspecialisten (KvSs). Jan is met name actief op het gebied van het familierecht.

Voor meer informatie: www.online-recht.nl.

“Gelijkstelling fiscale behandeling ex-samenwoners en ex-gehuwden voor de partneralimentatie: naast verduidelijking ook nieuwe vragen”

Op 24 juni 2015 heeft de staatssecretaris van Financiën een brief naar de Tweede Kamer gestuurd met daarin een verduidelijking van de positie van ex-samenwoners betreffende de fiscale behandeling van partneralimentatie.

Voor gehuwden is de wet duidelijk, evenals voor geregistreerd partners; de te betalen partneralimentatie is aftrekbaar voor de inkomstenbelasting als persoonlijke verplichting en voor de ontvanger is de alimentatie belast inkomen.

Voor ex-samenwonenden is er echter geen wettelijke regeling en dus ook geen wettelijke verplichting tot het eventueel betalen van partneralimentatie. Dat gaf in de praktijk nogal eens onduidelijkheid tussen partijen onderling en de belastingdienst; soms werd de tussen partijen vrijwillig afgesproken partneralimentatie als onverschuldigde betaling niet aftrekbaar geacht en vervolgens met schenkbelasting getroffen doordat de betaling als niet-natuurlijke verbintenis werd gezien.

Anderzijds wordt de tussen partijen aangenomen natuurlijke verbintenis soms wel door de belastinginspecteur gerespecteerd en ging deze akkoord met de aftrekbaarheid bij de betaler en belastbaarheid bij de ontvanger. Dit laatste geschiedde dan op basis van het bestaan van een dringende morele verplichting tot voorziening in het levensonderhoud.

Staatssecretaris schept meer duidelijkheid...

Aan deze onduidelijkheid komt met de brief van 24 juni jongstleden in belangrijke mate een einde. De staatssecretaris stelt zich op het standpunt de belastingdienst te zullen adviseren dat uitkeringen gedaan in het kader van een onderhoudsbijdrage vanuit een natuurlijke verbintenis tussen gewezen samenwoners hetzelfde behandeld dienen te worden als bij gewezen gehuwden.

Dat betekent in de praktijk dat de betaling van een onderhoudsbijdrage tussen ex-samenwoners door de dienst schenkbelasting als vrijgestelde schenking wordt gezien vanwege het voldoen aan een natuurlijke verbintenis. Door de afdeling inkomstenbelasting wordt dezelfde betaling gezien als belastbaar inkomen voor de ontvanger en aftrekbaar persoonlijke verplichting voor de betaler. Deze situatie kan alleen gebaseerd zijn op het bestaan van een natuurlijke verbintenis tussen partijen en noodzakelijk zijn als dringende morele verplichting. De staatssecretaris geeft aan dat deze begrippen eenzelfde fiscale betekenis voor de belastingdienst hebben.

De voorwaarde voor de aftrekbaarheid/niet-schenking is verder gelegen in en gekoppeld aan de zogeheten tremanormen. Voor zover de gebruikte bedragen voor de partneralimentatie de in de tremanormen gevonden corresponderende waarden niet te boven gaan, is de aftrekbaarheid / niet-schenking geaccepteerd en – zo lees ik de brief - wordt een natuurlijke verbintenis geacht aanwezig te zijn. Gaan de bedragen de gevonden waarden in de tremanormen wel te boven, dan is voor dat deel de aftrekbaarheid niet fiscaal geaccepteerd en voorts wordt voor dat deel een belaste schenking tussen partijen verondersteld.

Mijns inziens schept de brief de nodige duidelijkheid in vaak onzekere gevallen. Vaak is de grondslag van een niet geregistreerde samenleving een bewuste keuze om een zekere vrijheid jegens elkaar te behouden, vaak ook echter is het gewoon niet aan de orde gekomen en is de feitelijke situatie zo gegroeid, vaak ook na tientallen jaren. Dat er geen verplichting tot partneralimentatie bestaat, is goed te begrijpen, vaak is daar bewust voor gekozen.

Onduidelijke overwegingen voor ex-samenwoners

Echter de situatie dat partijen een onderhoudsbijdrage na het beëindigen van de samenleving willen afspreken, maar dat geblokkeerd zien door de belastingdienst vanwege het ongunstige regime, lijkt niet rechtvaardig te zijn. Aan die onduidelijkheid geeft de brief nu helderheid en dat is goed voor de vele ex-samenwoners die voor deze vraag komen te staan. Wat in de brief niet duidelijk staat – en dat roept vragen op – is waarom wordt afgeweken van de geldende rechtspraak dat de zogeheten tremanormen regeland recht zijn.

Partijen en ook de rechter hebben de vrijheid om bij de vaststelling van partneralimentatie van de tremanormen af te wijken en andere afspraken te maken. De beperking van die vrijheid ligt in de grove miskenning van de wettelijke maatstaven, iets wat in de praktijk niet al te snel wordt aangenomen. In de brief nu, lijkt de staatssecretaris de tremanormen te verheffen tot een wettelijk kader, daar afwijking daarvan al snel fiscale gevolgen lijkt te hebben voor ex-samenwoners. Het zal uiteindelijk de rechter zijn die aan zal moeten geven waar de fiscale grenzen liggen.

Bron: zie de bijlage de brief van de Staatssecretaris van 24 juni 2015.

Mr. Maarten de Mol van Otterloo

Maarten is registermediator bij Mediators Network en bestuurslid bij de Kring van Scheidingsspecialisten (KvSs). Hij is vooral actief als scheidingsmediator en als business mediator. Voor meer informatie: www.mnwk.nl.

Colofon

Redactie

Jan van den Hoek, Maarten de Mol van Otterloo en Scott Martens

Ontwerp

Scott Martens

Redactieadres

Esplanade 25
3221 LW Hellevoetsluis

E-mail: info@kvss.nl

Nieuwsbrief

Deze nieuwsbrief is een periodieke uitgave van de Kring van Scheidingsspecialisten (KvSs).

Deze nieuwsbrief, de websites alsmede de hieruit voortvloeiende activiteiten zijn activiteiten van de Kring van Scheidingsspecialisten (KvSs), welke bij de Kamer van Koophandel is geregistreerd onder KVK-nummer: 63015005. Zie voor meer informatie de website: www.kvss.nl.

Aan- of afmelden

Wilt u deze nieuwsbrief niet meer ontvangen of juist een ander aanmelden?
[Klik hier](#) om ons een e-mail met bericht van afmelding te sturen.

Disclaimer

Voor alle via of door de Kring van Scheidingsspecialisten (KvSs) verstrekte informatie gelden onze voorwaarden zoals opgenomen [in onze disclaimer](#).

